

РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВОЇ ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА НАУКОВИМИ НАПРЯМАМИ (перелік додається)

Наукові результати, отримані в результаті виконання перехідної науково-дослідної роботи за науковим напрямом

фундаментальний

(вказати напрям)

Факультет/інститут: філологічний

Назва роботи (номер НДР): Література як форма збереження етнокультурної ідентичності українців (0125U002386).

Керівник: Матушек Олена Юріївна (д.філол.н., професор)

E-mail, тел. керівника НДР: olena.matushek@karazin.ua, +380501716417.

У 2025 році науково-дослідна діяльність кафедри історії української літератури була зосереджена на вивченні української літератури крізь призму проблеми етнокультурної ідентичності українців.

Проведені дослідження дозволили виявити ключові аспекти текстової реальності, динаміку її формування та нові явища в художньому просторі літератури, які раніше не отримували належного висвітлення в науці.

На основі отриманих результатів було підготовлено низку публікацій, зокрема монографії та статті у вітчизняних та закордонних наукових виданнях, виступи на міжнародних науково-практичних конференціях, організовано Міжнародну наукову конференцію. Розширено й уточнено теоретичні підходи до аналізу ідентичності у сучасних умовах, зокрема враховуючи глобальні тенденції та локальні особливості розвитку літератури й літературознавства під впливом воєнних дій.

Результати наукової роботи сприяли вдосконаленню навчального процесу: оновлено зміст навчальних курсів, таких як «Історія української літератури від давнини до сучасності», «Польська література», «Історія польської літератури», «Мілітарний дискурс в українській літературі ХХ століття», «Українська драматургія 1920-х -поч. ХХІ ст», «Методика викладання української літератури», «Історія української літературної критики», тощо, додано практичні завдання з аналізу фейків, пропаганди та інформаційних маніпуляцій. На основі отриманих результатів підготовлено низку статей у вітчизняних та міжнародних наукових журналах, зокрема у виданнях, що входять до наукометричних баз даних.

Науковці кафедри також брали активну участь у міжнародних науково-практичних конференціях, серед яких особливою подією стало проведення Кафедра історії української літератури разом із кафедрою української мови філологічного факультету 18-19 вересня 2025 року організувала Дні шістдесятництва та провела *Міжнародну наукову конференцію «Шістдесятництво як чинник мовно-літературного розвитку України»*, у якій взяли

участь викладачі, співробітники кафедри, а також студенти, які представили свої наукові доповіді.

Викладачі кафедри протягом звітного періоду взяли участь у роботі 12 наукових конференцій:

Отримані наукові результати були впроваджені у підготовку кваліфікаційних робіт студентів. Під керівництвом викладачів кафедри було виконано й успішно захищено низку бакалаврських і магістерських робіт, що охоплюють актуальну тематику філологічних досліджень: суттєво оновилися тематика кваліфікаційних робіт: студенти з цікавістю, оригінально досліджують твори сучасних українських письменників (Ю. Андрухович, С. Жадан, С. Яблонська, Люко Дашвар, М. Кідрук, І. Роздобудько, І. Павлюк, Н. Білоцерківець, Орест Лютій) або звертаються до маловивчених творів українських авторів 40-х-60-х років ХХ століття (В. Дрозд, Іван Багряний, Улас Самчук.). Заслуговує на схвалення звернення студентів до літератури українського Бароко, а саме – студія поезії першої половини ХVII століття, документів канцелярії Богдана Хмельницького, маргіналій українських стародруків.

Рекомендації щодо висвітлення суспільно важливих тем, таких як колоніальна політика Росії щодо України протягом століть, художнє відображення тем репресій української інтелігенції, голодомору українського народу, еміграції, руху шістдесятництва сприяють формуванню відповідного ставлення й розуміння сучасної російсько-української війни.

За звітний період вийшло 14 публікацій, 8 з яких входять до наукометричних баз даних, 2 монографії. Захищено 5 кваліфікаційних робіт магістрів та 19 кваліфікаційних робіт бакалаврів.

АНОТОВАНИЙ ЗВІТ

**за перехідною науково-дослідною роботою,
яка виконувалась у межах кафедральної тематики
за 2025 рік**

1. **Номер теми НДР:** 0125U002386.
2. **Назва теми НДР:** Література як форма збереження етнокультурної ідентичності українців.
3. **Вид дослідження:** фундаментальне.
4. **Науковий керівник НДР:** Матушек Олена Юріївна.
5. **Номер телефону керівника НДР:** +380501716417.
6. **Е-mail керівника НДР** olena.matushek@karazin.ua, olenam2002@gmail.com
7. **Номер державної реєстрації НДР:** 0125U002386.
8. **Терміни виконання:** початок – 01 травня 2025 року, закінчення – 31 грудня 2029 року.

9. Науковий результат

Науковий внесок кафедри у галузі історії української літератури та літературознавства сприяв подальшому осмисленню літературного процесу й окремих текстів крізь призму етнокультурної ідентичності українців. Проведені дослідження дозволили виявити ключові аспекти текстової реальності, динаміку її формування та нові явища в художньому просторі літератури, які раніше не отримували належного висвітлення в науці.

Дослідження було спрямоване на вивчення феномену етнокультурної ідентичності в літературі, на розробку нових підходів до аналізу зазначеного явища в літературному, суспільному та культурному контекстах. Особлива увага була приділена питанням ідентичності українців від середини XIX століття до поч. XXI ст.

На основі отриманих результатів було підготовлено низку публікацій, зокрема монографії та статті у вітчизняних та закордонних наукових виданнях, виступів на міжнародних науково-практичних конференціях, організовано Міжнародну наукову конференцію. Розширено й уточнено теоретичні підходи до аналізу ідентичності у сучасних умовах, зокрема враховуючи глобальні тенденції та локальні особливості розвитку літератури й літературознавства під впливом воєнних дій.

Отримані результати не тільки сприяли поглибленню розуміння особливостей сучасного поняття ідентичності, але й дали можливість розробити нові методологічні рекомендації для майбутніх філологів, зокрема в питаннях аналізу художнього втілення

ідентичності у літературі від Х до ХХІ ст. .

10. Практична цінність

Практична цінність цієї наукової роботи полягає у вдосконаленні професійної підготовки філологів шляхом вивчення, аналізу й ознайомлення студентів з матеріалами, спрямованими на відкриття нових фокусів вивчення літератури, визначення її суспільної ролі та функцій літературної критики у формуванні картини світу читача, системи його цінностей і пріоритетів. Результати досліджень дозволяють студентам і викладачам ефективніше протидіяти інформаційним загрозам, зокрема фейкам і пропаганді. Рекомендації щодо висвітлення суспільно важливих тем, таких як колоніальна політика Росії щодо України протягом століть, художнє відображення тем репресій української інтелігенції, голодомору українського народу, еміграції, руху шістдесятництва сприяють формуванню відповідного ставлення й розуміння сучасної російсько-української війни. Отримані результати також підвищують можливість міжнародної співпраці в сфері філології та обміну досвідом у питанні постколоніальних студій та інших проблем дослідження літератури.

11. Впровадження/використання результатів у навчальному процесі.

У навчальний план додано курси, що розкривають особливості національного характеру українців, український фольклор, народні, церковні й політичні ритуали й традиції. У навчальних курсах з'явилися різноформатні завдання з порівняння літературних образів, етнографічної складової літератури, ритуалів. На основі отриманих даних розроблені та впроваджені зміни та доповнення змісту навчальних курсів, таких як «Історія української літератури від давнини до сучасності», «Польська література», «Історія польської літератури», «Мілітарний дискурс в українській літературі ХХ століття», «Українська драматургія 1920-х - поч. ХХІ ст», «Методика викладання української літератури», «Історія української літературної критики», «Психологізм української еміграційної драматургії сер. ХХ ст», «Усна народна творчість», «Вступ до фаху», «Фольклорна практика», наукові семінари: «Українська література ХХ-ХХІ століття», «Українська література в контексті культури», «Художній світ текстів Валерія Шевчука», «Феномен ліризму в українській й прозі ХХ-ХХІ ст» «Українська лірика другої половини ХХ-ХХІ ст.», «Українська драматургія кінця ХІХ — початку ХХІ ст.», «Український модернізм 20 – 30-х рр. ХХ ст.», «Російсько-українська війна в сучасній українській прозі», «Бароко і необароко в українській літературі», «Літературне редагування», «Копірайтинг», «Коректорська практика», «Редакторська практика», «Редакційна підготовка: літературно-художні видання», «Історія українського літературознавства», «Теорія літератури», «Біблія і література» та багато ін. Результати

досліджень також стануть основою для написання кваліфікаційних бакалаврських і магістерських робіт, виконуваних під керівництвом викладачів, а також для наукових досліджень аспірантів і докторантів.

12. Бібліографічний перелік монографій, підручників, посібників, наукових статей, інших публікацій, дисертацій, магістерських робіт, дипломних проектів.

Монографії

1. Архієпископ Ігор Ісіченко. Професор Василь Біднов: із покоління «перших хоробрих». Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня “Рута”»: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. 88 с.
2. Архієпископ Ігор Ісіченко. УГКЦ: зацікавлений погляд. Львів: Свічадо, 2025. 100 с.

Статті у журналах, що входять до наукометричних баз даних:

1. Ісіченко Ю. А. Сюжет про хрещення княгині Ольги в бароковій прозі України. Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія«Філологія». 2025. №.96. С.92-97. <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2025-96-13>
2. Анотович С. О., Шулік А. Р. Образ головної героїні в драмі У. Самчука «Жертва пані Маї»: особливості творення. Актуальні питання гуманітарних наук. 2025. Т.1. № 85. С.172-176.<https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-1-26>
3. Анотович С. О., Самолисова О. В. Абсурдистське світобачення – характерна риса головного героя роману «Малий апокаліпсис» Т. Конвіцького. Закарпатські філологічні студії. 2025.Т.2. №3 С. 206-209. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.39.2.33>
4. Головка Л. Г., Кременська І. М. Соціальний міф у романі «Дикий мед» Леоніда Первомайського. Актуальні питання гуманітарних наук. 2025. №84.С.202-208. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-1-28>
5. Кисіль В. В. Еволюція покайних заяв Івана Дзюби. Сіверянський літопис. 2025. №.3. 142-150. DOI: <https://doi.org/10.58407/litopis.250315>
6. Савчук Г. О. «Nature mort» vs «still life» у поезії «Натюрморт» І. Калинця: між лірикою і живописом. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія». 2025.№ 96. С.120-123. <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2025-96>
7. Трофименко Т. М. Християнські сюжети як основа барокового тексту у збірці «Перло многоцѣнное» Кирила Транквіліона Ставровецького. Studia Polsko-Ukraińskie. 2025. № 12. С.41-56. DOI:10.31338/2451-2958sru.12.3

8. Даниленко Л. В. Війна світоглядів у художньому просторі пам'яті про радянське минуле (роман «Дзвінка» Ніни Кур'яти). *Studia ukrainica posnaniensia*. 2025. Т. XII. №2. С.205-217. <https://doi.org/10.14746/sup.2024.12.2.14>

статті в інших виданнях:

Ісіченко Ю. А. Лицар музикознавчої медієвістики. Музична медієвістика та історія української культури: Бібліографія праць Юрія Ясіновського. 1969-2024. Львів, 2025. С.7-9.

Ісіченко Ю. А. Яким Єрлич – людина з іншого берега. *Roczniki humanistyczne*. 2025. Т. 73. № 7. С.151-167.

Ісіченко Ю.А. Serce na chrześcijańskim Wschodzie: Dilexit nos widziana oczyma grekokatolika. *Życie Duchowe*. 2025. Т.123. С.49-59.

тези:

Даниленко Л.В. Сучасний авторський антиміф про Стаханова. Художні феномени в історії та сучасності («Життя в обмеженнях і без»): тези доповідей XI Міжнародної наукової конференції (11 квітня 2025 року; Харків, Україна). Харків, 2025. С.32-33.

Іващенко М. О. Borys Hrinchenko in the memories of contemporaries. VIII International scientific and practical conference «Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences» (9 травня 2025 року). Кембридж, 2025. Р. 403-405.

кваліфікаційні (бакалаврські) роботи:

1. КОСЕНКО Дар'я Вікторівна - «Народний світ у романі М. Матіос «Солодка Даруся».
2. СМІРНОВА Анастасія Олександрівна - «Жіноча ідентичність у романі С. Андрухович «Фелікс Австрія».
3. СОЛОДУХІНА Софія Олександрівна - «Проблема самототожності у романі І. Павлюка «Я бачу, вас цікавить п'ятьма».
4. БОЙЦОВА Єлизавета Андріївна – «Проблема «соціального дна» у творчості Панаса Мирного, Івана Франка, Любові Яновської (жіночі образи)».
5. ДРОТЕНКО Вікторія Андріївна – «Роман «Червоний» А. Кокотюхи: проблематика та система образів».
6. САВОЩЕНКО Катерина Ігорівна – «Художній конфлікт у п'єсах В. Винниченка «Чорна Пантера і Білий Медвідь» та «Закон».
7. СПІРЯЄВА Ірина Костянтинівна – «Основні мотиви повісті Антона Санченка

- «Земля Георгія».
8. ЯКОВЛЕВА Крістіна Михайлівна - «Проблема пам'яті в романі О. Забужко «Музей покинутих секретів».
 9. БЕЖАНОВА Поліна Андріївна – «Художній світ збірки «Алергія» Наталки Білоцерківець».
 10. ЛЕЩЕНКО Марина Віталіївна – «Характеротвірні засоби в романі "Гудзик" І. Роздобудько».
 11. ЛУТАЙ Ганна Геннадіївна – «Феномен ранньої лірики Ліни Костенко».
 12. МЕДВЕДКОВА Анастасія Павлівна – «Засоби ліризму в романі І. Роздобудько «Фаріде»».
 13. ПІНЧУК Анна Віталіївна – «Основні мотиви роману С. Жадана «Інтернат»».
 14. ПОТАПОВА Анастасія Євгеніївна – «Проблема самопізнання в романі І. Павлюка «Білий попіл»».
 15. ТИРНОВ Олександр Дмитрович – «Міфопоетика роману С. Талан «Розколоте небо»».
 16. ЧАЙКОВСЬКА Анастасія Сергіївна – «Роман І. Роздобудько «Неймовірна. Ода до радості»: жанрова своєрідність, образ головної героїні».
 17. ШИТЮК Валерія Сергіївна – «Основні мотиви роману В. Дрозда «Спектакль»».
 18. ШАРОВА Марія Артурівна – «Рефлексії ліричного героя у збірці «Листи в Україну» Юрія Андруховича».
 19. ШУЛІК Анастасія Романівна – «Художні особливості драматургії У. Самчука (на матеріалі п'єс "Слухайте, слухайте! Говорить Москва", "Жертва пані Маї", "Шумлять жорна")».

кваліфікаційні (магістерські) роботи:

1. БУТ Дар'я Олегівна – "«Дочка прокурора» Ю. Яновського в контексті соцреалізму".
2. МОЛЧАНОВА Ірина Геннадіївна – "Поетика символізму в п'єсах Олександра Олеся («Злотна нитка», «На свій шлях», «Танець життя»)».
3. ТАРАСЕНКО Діана Володимирівна – "Риси поетики постмодернізму у творах Неди Нежданой «Той, що відчиняє двері», «Одинадцята заповідь, або ніч блазнів»".
4. КОМЯКОВА Оксана Дмитрівна – "Поетика Бароко в ліриці Євгена Плужника (за збіркою «Дні»)».
5. ЧЕРКАСОВА Анна Костянтинівна – «Образ барокової людини в повісті Михайла Івченка "Напоєні дні"».

робота в МАН:

Доц. Сподарець М.П. (голова журі в секції «Українська література») і доц. Антонович С.О. (голова журі в секції «Фольклористика») взяли участь у II етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України (голова журі в секції «Фольклористика»). Доц. Антонович С.О. керувала підготовкою роботи Середи Ніки Олександрівни, 10 клас, КЗ "Харківський ліцей № 47 Харківської міської ради", на тему "Воєнний анекдот: сюжет, образи, поетика", яка посіла 1 місце на II етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Національного центру "Мала академія наук України" у секції «Фольклористика».

Доц. Сподарець М.П. виконує обов'язки заступник Голови журі II етапу (обласний) Всеукраїнської учнівської олімпіади з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ та ЛІТЕРАТУРИ у 2025/2026 навчальному році.

конференцій:

Кафедра історії української літератури разом із кафедрою української мови філологічного факультету 18-19 вересня 2025 року організувала Дні шістдесятництва та провела *Міжнародну наукову конференцію «Шістдесятництво як чинник мовно-літературного розвитку України»*, у якій взяли участь викладачі, співробітники кафедри, а також студенти, які представили свої наукові доповіді.

Викладачі кафедри протягом звітного періоду взяли участь у роботі 12 наукових конференцій:

Рішення вченої ради факультету від 29.12.2025 протокол № 6 про виконання роботи.

Декан факультету

професор, доктор філологічних наук

(підпис)

Євгенія ЧЕКАРЕВА

Науковий керівник

професор, доктор філологічних наук

(підпис)

Олена МАТУШЕК

ВИТЯГ

із протоколу № 6
засідання Вченої ради філологічного факультету
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
від 29 грудня 2025 року

СЛУХАЛИ: Про затвердження проміжного звіту кафедри історії української літератури про виконання науково-дослідної роботи без фінансування за темою «Література як форма збереження етнокультурної ідентичності українців» у 2025 р. (керівник – проф. Матушек О. Ю.).

УХВАЛИЛИ: Затвердити проміжний звіт кафедри історії української літератури про виконання науково-дослідної роботи без фінансування за темою «Література як форма збереження етнокультурної ідентичності українців» у 2025 р.

Звіт додається.

Голова Вченої ради

Учений секретар

Євгенія ЧЕКАРЕВА

Катерина ДЮКАР

ВИТЯГ

із протоколу № 6

кафедри історії української літератури філологічного факультету
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
від 29 грудня 2025 року

СЛУХАЛИ: Про затвердження проміжного звіту кафедри історії української літератури про виконання науково-дослідної роботи без фінансування за темою «Література як форма збереження етнокультурної ідентичності українців» у 2025 р. (керівник – проф. Матушек О. Ю.).

УХВАЛИЛИ: Рекомендувати Вченій раді філологічного факультету затвердити проміжний звіт кафедри історії української літератури про виконання науково-дослідної роботи без фінансування за темою «Література як форма збереження етнокультурної ідентичності українців» у 2025 р.

Звіт додається.

Завідувач кафедри

Олена МАТУШЕК

Секретар

Світлана АНТОНОВИЧ